

Nr 250

Av herr **Regnéll m. fl.**, om försäljning till allmänheten av statens aktier i LKAB.

(Lika lydande med motion nr 200 i Första kammaren)

I olika sammanhang har vi pläderat för en demokratisering av ägandet inom det privata näringslivet. Med växande styrka har det från vårt håll hävdats att en ökning av medborgarnas medbestämmanderätt i det ekonomiska livet säkrast och effektivast kan nås genom att ägandet till produktionsmedlen sprides ut på så många människor som möjligt. Denna spridning av ägandet kan bl. a. åstadkommas genom att medborgarna blir ägare till aktier och andelar i ekonomiska föreningar.

Den spridning av ägandet som vi förordar i fråga om det enskilda näringslivet bör även gälla företag inom den statliga och kommunala sektorn. De statliga företagen kan med hänsyn till verksamheten uppdelas i två stora grupper, nämligen de som är av s. k. allmänintresse, exempelvis postverket, och de vilkas verksamhet kan jämföras med privat företagsamhet. Vi föreslår att en utredning tillsättes med uppgift att undersöka lämpliga former för försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag, vilkas verksamhet till övervägande del är rent affärsinriktad. Detta är så mycket mera angeläget som uppgifterna på de för statens verksamhet traditionella områdena — såsom försvar, rättsväsende, undervisning, socialvård etc. — har ökat i betydande omfattning. Vid en sådan utredning bör beaktas att sådana former för aktieförsäljning ordnas som garanterar en bred spridning av aktierna bland allmänheten och som kan vara ägnade att främja det långsiktiga sparandet.

Beträffande statens aktieinnehav i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag är några särskilda utredningar icke erforderliga. Vi anser därför att en försäljning av sådana aktier redan nu bör komma till stånd. Statens aktieinnehav i bolaget uppgår till nominellt ca 479 milj. kr. Vid bibehållet majoritetsinnehav för staten kan försäljningen omfatta en aktiepost av 228 milj. kr. Med hänsyn till de framräknade bruttovinsterna, till avskrivningsbehovet och till skattekostnaderna bör emissionskursen kunna sättas till 4,5 gånger pari. Emissionsbeloppet skulle härigenom bli något över en miljard kronor. Försäljningen bör utformas så att den för budgetåret 1962/63 begränsas till en femtedel av aktiestocken eller nominellt 100 milj. kr. Vid den förordade emissionskursen av 4,5 gånger pari skulle emissionsbeloppet nästa budgetår bli 450 milj. kr.

Bihang till riksdagens protokoll 1962. 4 saml. Nr 250—257

För att nå stor spridning av aktierna bland allmänheten bör de utgivas i låg valör. Vi förordar därför en emission i valörer av nominellt 50 kr. per aktie, vilket med ovan angivna emissionskurs motsvarar ett pris av 225 kr. per aktie. I samma syfte förordar vi vidare att rätten att inköpa LKAB-aktier begränsas till 40 aktier per person. Berättigad till inköp bör vara varje svensk medborgare över 16 år, som vid 1962 års taxering eller senare åsättes till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst. Behörigheten kan enkelt prövas med ledning av taxeringslängderna, varvid samtidigt en notering av utnyttjandet av inköpsrätten kan ske. Registrering bör ske hos bolaget i vanlig ordning. För att ytterligare tillgodose kravet på största möjliga spridning föreslår vi att teckning för aktieköp reduceras vid övertäckning på så sätt att varje tecknares efterfrågan upp till ett antal av fem aktier först tillgodoses, därefter följande fem osv.

Aktieinnehavet bör medföra ett motsvarande inflytande vid tillsättningen av styrelse och revisorer i bolaget. Det torde närmast ankomma på bolagsstämman att medverka till en valordning som i möjlig mån garanterar sådant inflytande. Härvid kan mönster från in- eller utländska företag komma till användning. De system som tillämpas vid vissa svenska folkförsäkringsföretag erbjuder likaledes exempel på en valordning som kan komma i fråga. Kungl. Maj:t bör utforma förslag till valordning i överensstämmelse med angivna riktlinjer och vid bolagsstämman verka för dess antagande.

Genom ett på angivet sätt utformat förfarande för emissionen bör fullgoda garantier vara uppnådda för en bred spridning av aktierna bland allmänheten. Det finns då också anledning att räkna med att aktieteckningen i de flesta fall blir en varaktig placering för köparen, vilket är önskvärt att uppnå.

Med hänsyn till den starka påfrestning på marknaden, som de årligen återkommande utbetalningarna av överskjutande skatt innebär, bör en anknytning av emissionen av LKAB-aktier till dessa utbetalningar eftersträvas. Detta kan ske genom att möjligheter skapas för utbyte av avi om överskjutande skatt mot LKAB-aktier. Vid det tekniska förberedelsearbetet inför emissionen, som ankommer på Kungl. Maj:t, bör enligt vår mening en lämplig anordning för ett sådant utbyte förberedas.

Aberopande vad här anförts hemställer vi,
att riksdagen måtte

1. besluta, att av statens till cirka 479 milj. kr. uppgående innehav av aktier i LKAB aktier till ett nominellt belopp av 228 milj. kr. skall erbjudas allmänheten i valörer på 50 kr. per aktie till en emissionskurs, motsvarande ett pris av 225 kr. för varje sådan aktie, och i övrigt på i motionen angivna villkor, varvid särskilt tillses att köpare av lägre antal aktier skall äga förtur vid övertäckning och att en bred spridning av aktieköpen bland allmänheten vinnes;

2. besluta, att försäljningen under budgetåret 1962/63 bestämmes till nominellt 100 milj. kr., motsvarande ett emissionsbelopp av 450 milj. kr.;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de förberedelseåtgärder som emissionen erfordrar, varvid särskilt bör beaktas vad i motionen anförts i fråga om valordning för bolaget samt om möjligheterna att stimulera allmänheten att disponera överskjutande skatt för placering i aktier i LKAB, utbudna av staten;

4. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av lämpliga former för försäljning av aktier i statliga företag till allmänheten utöver försäljningen av aktier i LKAB, varvid särskilt beaktas att sådana former för aktieförsäljningen ordnas, som garanterar en bred spridning av aktierna bland allmänheten och som kan vara ägnade att främja det långsiktiga sparandet.

Stockholm den 25 januari 1962

C. G. Regnéll

Gösta Bohman

Tage Magnusson

i Borås

Sven Gustafson

i Göteborg

Gustav Boija